

25 JUNI 1942.

Nr. 1531

Oslo, den 20. juni 1942.

T
Mappe 28
Ekspl. 2076
Arg. 1972
D.V.

Krigsoversikt.

Den 22. juni er det ett år siden krigen mellom Sovjetsamveldet og Tyskland begyndte. Krigen kom ikke som noen egentlig overraskelse. Den tidligere inngåtte forbinnelse mellom de to land var i enhver henseende så ansturlig at en måtte vente den utvikling som fant sted. Det overraskende i forholdet mellom de to land, var den undervurdering som den tyske militære ledelse, og enda mer det tyske diplomati, la før dagen. Hitler har ikke ant hvilken motstander han utfordret. Ved den avtalen som Tyskland sluttet med Sovjetsamveldet fikk det selv en verdifuls handelsavtale, mens russerne fikk ett år til grundig forberedelse og mobilisering. Dette må en se som bakgrunn for den impunerende innsats som den uprøvde russiske hær har gjort. Riktig nok var den russiske innsats i forrige verdenskrig også betydelig. Men dengang led den russiske hær sine alvorligste nederlag ved en upresis anvendelse av trøppemassene, og särlig ved de alvorligste mangler og brist i tilførslene. Men også dengang viste det russiske infanteriet særige krigsegenkaper. Det som denne gang var omfattet med skepsis, var offiserenes evne til å behandle det uhyre apparat i store operasjoner, og frykt for at de manglet rutine og erfaring.

Ett års krig har vist at den russiske hær er den tyske jevnbyrds, og at den nå sitter inne med mulighetene til å vise seg sterkere i det lange løp. Den har klart organiseringen av de farlige rettretter, og kommet over det kritiske stadium da hele hæren var opptatt med deico-siv krig. Nå er sjansene til offensive operasjoner til stede for begge parter, og det har forlenget gitt seg utslag i et roligere tempo. Fronten har muligheter for å stivne til, og dermed er tyskerne inne i en farefull fase i krigen mot tallmessig overlegne fiender. Russerne vil her i likhet med tidligere kjent russisk strategi fra Napoleons tid, ha oppnåd den fordel at fienden kjemper med unyre tilførselsmuligheter og med sårbarer tilførselslinjer.

Først i krigen mot Sovjetsamveldet har den tyske hær lidd tap av menneskemateriell og krigsmateriell som betyr en avgjørende svekkelse av armen. Og prisen for den enkelte seir blir stadig høyere, etter som tyskerne ikke lenger har den samme fordel av overraskelsesmomentet. Det er nå langt lettere å regne ut hvor de vil sette inn hovedangrepet for å oppnå noe avgjørende.

For å vinne krigen mot Sovjetsamveldet måtte tyskerne seire så fullstendig at det ikke lenger fins noen samlet russisk front, og de måtte dessuten klare en gjenoppbygging av de besatte områder som er slik at landet kan nyttiggjøres. Ingen av delene vil lykkes for dem. Det første kan ikke lykkes for dem, fordi russerne, tross tap av viktige områder, har en meget betydelig krigsindustri i sentrale og østre deler, og fordi hjelpen av de allierte stadig vokser. Når det sjeldent spørsmålet om gjenoppbygningen, har tyskerne bitre erfaringer fra Ukraina under forrige krig, og det er ingen tvil om at russerne denne gang har umuliggjort en utnyttelse i langt nøyere grad en sist. I Tyskland advarer en nå befolkningen mot å stille noen forventninger i anledning den kommende høst i Ukraine.

Fra 26. juni ifjor, da Deutsches Nachrichten-Büro kunnejorde for første gang at Sovjetsamveldet i realiteten var beseiret, har den russiske arme vært tilintetgjort en rekke ganger ifølge tysk propaganda. Men det som er skjedd i løpet av dette året, er at den russiske motstand er blitt stadig fastere. Ingen steder er det noe tegn til svikt rekkene. Det russiske folks moralske motstandskraft og dets vilje til seir er styrket gjennom de uhørtelideler som tyskerne påfører folket der de farer fram.

Den pakten som er blitt undertegnet mellom England og Sovjetsamveldet er en konklusjon på de forhandlinger som er blitt ført mellom de to land siden utenriksminister Eden var i Moskva ifjor. Pakten dreier

seg om samarbeidet mellom de to land under og etter krigens. Det er stemmer bl.a. at ingen av partene kan slutte separatfred, og at verden før krigens skal sikres mot angrep fra Tyskland og dets allierte.

Begge parter forplikter seg til ikke å stille territoriale krav. Dette siste slår ihjel den tyske skremmelsagitasjonen om bolsjevikfarene. I Tyrkia har det skapt stor tilfredshet, og i Finnland er det egnet til å styrke fredsvennlige tendenser, og å skape usikkerhet og betenkelsigheter ved å fortsette krigens. Det som - med rette eller urette - har skapt mest diskusjon, er at pakten inneholder en bestemmelse om at en front 2 skal opprettes i Europa i 1942. Pakten forteller rimelig nok, ikke når eller hvordan dette skal skje, og det kan være plass for alle mulige slags gjettninger. Det er intet bindende sagt om at fronten skal gå på det europeiske fastland, og det er godt mulig at det dreier seg om en forsterket luftaktivitet, invert fall i første omgang. En hovedsak er det invert fall at tyskerne må holde store troppstyrker i beredsskap og drive forserte befestningsarbeider, noe som begrenser angrepsmulighetene på østfronten.

U.S.A. har ikke formelt sluttet seg til pakten, men har sluttet en avtale med Sovjetsamveldet som binner det til å delta i dannelsen av en front nr. 2. Dessuten inneholder pakten mellom U.S.A. og Sovjet en ny låne- og leie lov, etter hvilken Sovjetsamveldet skal få ferdig materiell bl.a. tanks og fly, fra U.S.A., slik som fra England nå.

Tidligere er det vesentlig kommet råstoffe fra Amerika.

Østfronten.

For øyeblikket er det viktigste avsnitt på østfronten den sydlige delen: Sevastopol og Charkow. Samtidig meldes det om tyske forberedelser til storangrep ved Leningrad. En må vente at tyskerne vil sette igang store opperasjoner med det første, men det er symptomatisk for de vanskeligheter dette byr på, at den tyske propaganda flere ganger har forandret navn på den ventende begivenhet. Først var det "våroffensiv", så "sommeroffensiv" og når er det lansert et treaje navn: "storooffensiv". Det er ikke tilrådelig å trekke for store slutninger av denne nølen, men det avdekker en tidligere ukjendt ubesluttethet, som en igjen har lov til å anta skyldes større vanskeligheter enn tidligere.

Man regner med at tyskerne og rumenerne har satt inn 130.000 mann i kampen om Sevastopol, der tyskerne ble stanset i november ifjor.

Kampene har nå vært i 14 dager, og er meget hårde. Tyskerne og rumenernes tap er meget store, men en må vente at de vil sette allt inn på å ta denne festningen som er så livsviktig for den videre framrykking mot Kaukasus. Russerne legger heller ikke skjul på at stillingen er meget spent. De er i en vanskelig stilling når det gjelder flyvapnet, idet flyene må starte fra Kaukasus-siden, mens de på den annen side har fordelen av fullstendig å beherske Svartehavet. Midt under kampene har de mottatt forsterkninger sjøveien.

Også kampene i Charkow-avsnittet er meget hårde. På russisk hold mener en at v. Bock her har satt inn en halv million mann. Kampene står særlig om de to byer Voltsjansk, 60 km. nordøst for Charkow, og Isjum, 160 km. sydøst for byen, henholdsvis ved elvene Seim og Donets. Tyskerne har prævd å drive en kile inn i de russiske stillingene, men er slått tilbake, og russerne bekjærer enna de viktige overgångene over Donets.

Middelhavet.

Det er ennå for tidlig å ha noen mening om materialslaget i Libya, da alle felttog dermede kan by på uventede og overraskende begivenheter. Men det sansynlige er at dette Libya-felttog vil kulminere i et angrep på Tobruk. Dette angrep vil sikkert overga alle tidligere i styrke fordi det betyr så meget mer for tyskerne å erobre festningen. Skulle dette angrep mislykkes, må en nemlig se hele felttoget der nede som et meget kostbart nederlag for aksemaktene. De posisjoner de hittil har oppnådd, står ikke i noe forhold til innsatsen som er den kraftigste aksemaktene kan regne med å organisere der. Med de største anstrengel-

ser har det lykkes dem å samle det materiell som nå har vært anvendt og i stor utstrekning oppbrukt, og de har hittil på langt nær nådd de posisjoner som engelskmennene tror vistet dem i julefelttoget, f. eks. Halfaya-passet og Sollum. En erobring av Tobruk ville være det første militære resultat av betydning, men dyrt betalt. Enda foregår kampane utenfor Tobruks forsvars system, ved de tre punktene Acroma, El Adem og Sidi Rezeg, som alle ligger ca. 50 km. fra Tobruk, henholdsvis vest, syd og sydøst for byen. Tyskernes påstand om å ha omringet britiske styrker ved El Gazala, er ikke riktig, men engelskmennene har rømmet byen, og troppene har sluttet seg til hovedstyrken.

Det sjøslag som har funnet sted i Middelhavet mellom allierte og aksemaktene flåte- og flystyrker, har vært meget omfattende, men det foreligger ennå ingen fullstendig oppgave over tappene, da slike oppgaver midt under kampen i høyeste grad ville være til hjelp for motstanderen. Engelskmennene oppgir italiensernes tap slik: en 10.000 tons krysser og to jagere senket, to slagskip satt i brand, to kryssere skadet av bomber. På engelsk hold dementeres at noe engelsk slagskip eller noen krysser er senket. Etter slaget gikk den italienske flåte inn i havn igjen. Det deltok mange tyske fly, og allierte fly fra Malta og Egypt, delvis med amerikansk besetning.

I kappløpet om forberedelsene til neste felttog i Libya, er det all grunn til å tro at de allierte vil vinne. Midtøsten er nå som under forrige verdenskrig den gunstigste operasjonsbasis de allierte kan ønske seg, når først det defensive apparat på andre fronter er sikret. De har her lett adgang til levnetsmidler for store troppstyrker, olje til mekanisert materiell og flyvåpen, og påtvinger fienden minst de samme tilførselsvanskerigheter de selv må kjempe med. Det er derfor sikkert ikke ugunstig for de allierte når det driver mot et hovedoppgjør om Midtøsten. Operasjonene både i Libya, ved Sevastopol og ved Charkow har alle i hovedsak Midtøsten som mål. Den av partene som har hand over dette området, hvortil vi da regner Kaukasus, Irak, Iran, Syria, Palestina og Egypt med Suezkanalen, tåler tilbaketog og nederlag på de fleste andre fronter. De vil altså være av underordnet betydning i et verdensomfattende oppgjør, i forhold til å tape kontrollen over dette området. Som svar på en alvorlig tvil som besatte den okkuperte verden etter tyskernes mange glimrende seirer i Europa og som svar på den kritikk som ble reist mot engelskmennene for deres svake innsats på alle fronter, sa Churchill i en av sine taler: Vi tåler nederlag og vi tåler prestatsep, men vi tåler ikke å tape krige

VVV

I Norges Industriforbund utløp, som det vil være kjent, generaldirektør Horns presidentperiode for et par måneder siden, og i hans sted ble direktør Brunæs valgt. Allerede på et tidligere tidspunkt var den adm. direktør Lorentz Vogt blitt bevilget en lengre permisjon.

For vel 14 dager siden ble det så fra N.S. gjennom direktør Alf Whi rettet en henvendelse til forbundets arbeidsutvalg ved presidenten om å ansette som ny adm. direktør nazisten, den nyutnevnte sorenskriver Chr. Apenes. Presidenten hevdet imidlertid at en slik ansettelse matte i tilfelle hovedstyret være med på, hvoretter han innkalte dette til mandag den 8. juni. På hovedstyremøtet ble det så nedsatt en engere komité bestående av arbeidsutvalget tiltrådt av noen andre fremtredende medlemmer fra forbundet. På grunnlag av disses innsstilling vedtok så hovedstyret enstemmig et skriftlig svar, som gikk ut på at direktør Vogt kun hadde fått permisjon og at en for tiden ikke trengte noen i hans sted. Skulde imidlertid det framsatte krav bli fastholdt, ville samtlige medlemmer såvel av arbeidsutvalget som av hovedstyret nedlegge sine hver-

VVV

Tyskernes utryddelse av Herero-folket.

I den korte tiden før forrige verdenskrig da Tyskland hadde kolonier, viste "herrefolket" den samme enestående blanding av stupiditet og brutalitet som særmerker deres ferd overalt, både i den civiliserte og uciviliserte verden. Ingensteds i Afrika var det mer uro og opprør enn i de tyske koloniene Kamerum, Øst-Afrika og Sørvest-Afrika, ingensteds ble de innfødte behandlet med slik tapelig brutalitet.

Aller værst av utryddelsen av herero-folket i Sørvest-Afrika i 1903 til 1904, en affære som er et av de aller mørkeste blad i europeisk kolonisasjons historie. Hereroene, et bantu-folk som stod zuluene nær, reiste seg fordi tyskerne uten videre drev dem bort fra beitemarkene deres og anbrekte tyske kolonister der og fordi den klossete tyske administrasjon også trakasserte dem på andre måter. General v. Trotha fikk kommandoen mot "opprørerne" og gav befaling til at alle negre innen koloniens grenser med eller uten gevær skulle skytes. Hverken kvinner eller barn ble spart, 30.000 hereroer ble slaktet ned og resten av stammen, 40.000, drevet ut i ørkenen hvor de fleste sultet og tørstet ihjel. Og endt krever tyskerne kolonier.

vVv

Historieundervisning for hjemmetyskere.

Det er enna noen få mennesker som under påvirkning av Goebbels propagandakorser seg over konsentrasjonsleirene under boerkriegen. Men disse leirene var av rent midlertidig art og hadde et helt annet formål enn de nævnevende tyske. Konsentrasjonsleirene i Sør-Afrika oppstod i Boerkrigens siste fase, da kampen bare ble ført som en iherdig gerilja.. mange av de boere som tok del var tidligere fanget og hadde gitt sitt æresord på ikke å slåss mer, andre kjempet i britiske uniformer, og all fikk de hjelp av civilbefolkingen. Tyskerne ville ha skutt disse sist engelskmennene samlet dem i leirer for å uskadeliggjøre dem og lette de avsluttende operasjoner. Engelskmennene medgir selv at de hygieniske forhold var darlige den første tiden, og som følge derav oppstod det epidemier som bortrev mange kvinner og barn. Men dette ble det rettet på så snart det lot seg gjøre, og da freden kom ble naturligvis alle sluppet fri igjen. De britiske konsentrasjonsleirer var et utpreget krigstiltak, ment som en forebyggende forholdsregel og ikke som noen straff. Slike ting som tvangsarbeid, straffeeksersis og tortur eksisterte naturligvis ikke der.

Det er verd å merke seg at den tyske generalstabs store verk om boekriegen gir engelskmennene uforbeholdent medhold når det gjelder disse interneringsleirene. Selv bruker jo tyskerne litt andre metoder når det gjelder "franktirører".

vVv

De norske skipsredere under press.

Mandag den 15. juni kl. 10 var de norske redere innkaldt til møte i Stortinget uten at de på forhånd visste hva innkaldelsen var begrunnet i. På møtet ble der Herr Reichskommissar holdt et foredrag av hvilket et censurert utdrag ble offentliggjort allerede tirsdag. Tyskerne hadde imidlertid ikke funnet det opportunt å offentliggjøre alle trusler som der Herr Reichskommissar fremførte.

Hvis rederne ikke gjorde noe positivt for å få de norske skip til nøytral havn eller aksehavn, sa der Reichskommissar bl.a., så var de bare ikke skyld i at den norske flåte gikk tapt for Norge, men de var også skyld i de norske sjøfolks død. En uttalelse som vi med vårt kjenntalemåter ikke kan oppfatte som annet enn trusler om represalier over for de norske redere.

Skipene skulde, sa der Herr Reichskommissar videre, gå inn til Jap for å tas "in Anspruch", d.v.s. tas i bruk. Forøvrig artet hans foredr

seg som ~~xx~~ særskilige som et grumset oppkøk bestående av svært, propagandistiske trudsler - formuessinnesregelse er jo en av de mildeste av disse.

Reichskommisars konklusjon på det hele var at hans og tyskerne stilling til hver enkelt reder avheng av hvorledes hver enkelt reder i praksis stiller seg til spørsmålet om å gjøre hva de kunne for å få skib og sjøfolk til nøytral havn eller nøytral fart eller til aksehavn - for eksempel ved å tale til sjøfolkene gjennom radio?

Foredraget som var lavt og utydelig framført, sluttet med en beskjed om at det var ordnet med en lunsj i Rococosalen på Grana hvor det var tilgang til diskusjon, hvoretter et nytt møte ble besluttet satt kl. 12.30. På dette møte ville det bli innledning til å stille spørsmål vedrørende rederinnsendingen og likeså vedrørende de forhold som var blitt berørt i der Herr Reichskommisars tale.

Under lunsjen gjennomgikk direktør Falck fra Bergenske talen for sine kolleger. Herr Stenersen og de andre N.S. redere erklærte allierte her i stedet rederne samme dag matte ta standpunkt til spørsmålet ved f.eks. å tale i radio. Nazistredernes tilstedeværelse vanskelig gjorde forvirring enhver meningsutveksling idet det overhoved ikke kunne bli tale om i diskusjon.

Under møtet kl. 12.30 foreslog direktør Falck nedsett en komite til å forhandle med tyskerne om de forskjellige spørsmål som var nevnt. Direktøren foreslog som medlemmer de tidligere presidenter Arthur H. Mathiesen fra Oslo, Fr. Oofjeld fra Bergen, Christian Hæland fra Haugesund og Klaus Wiese-Hansen fra Bergen - den siste er fungerende president etterat Bjørn-Hansen ble arrestert og ført til Tyskland. De 4 bad så herr Falck om å tiltre komiteen.

Tyskerne krevet nå at disse skulle ha fullmakt til å binde de tilstede rederne, hvilket komiteen avslog. Komiteen ønsket å forhandle på fritt grunnlag og vilde ha saging til å konferere med kollegaer, når den fant det nødvendig. Tyskerne gikk med på dette, men krevet at nazisterne Stenersen og Thv. Halvorsen skulle tiltre komiteen "for at alle retninger innen rederstanden skulle være representert." Forhandlingskomiteen ble så godkjent av tyskerne og resultatet av dens arbeid ventes å foreligge i løpet av 8-10 dager.

Møtet kan bare oppfattes som nok et bevis på tyskerne - og japanernes strategiske tonnasjeavanser. Og Norges rederfront holder like sikkert som lærernes og prestenes front.

VVV

Kirkefronten

Nye bevis på Quislingstatens kirkepolitikk: Domprost (na pastor) Kobro er avsatt. Likeledes er pastor (tidligere sogneprøst) Barkve i Stjørdal avsatt. Derved er nå i alt 46 geistlige "avsatt". Videre har kirkedepartementet gjennom politidepartementet bortvist 5 prester fra de bispedømmer de tilhører. Prestene er: Ingv. B. Carlsen, Oslo - Poulsen, Modum - Sandvig, Vinje - Gjestadahl, Holla - og Freihow, som for lengst har tatt avskjed.

Biskop Fleischer har alt begynt å holde visitas. Han har således hatt visitas i Os pr. Bergen. Biskoppene Hille og Mironi står iført med å gjennoppta sine visitaser.

Kirkedepartementet leter med lysstog lykte for tiden etter prester ~~x~~ som de formoder står noe svakere enn deres embetsbrødre i den pågående kirkekamp. De har bruk for sådanne for å få slatt en bresje i den sterke kirkefront. Departementet kan spare seg enhver anstrengelse i denne retning. Fronten holder og den vil holdes.

Arne Rydlund som er utnevnt til res.kap. i Skien er en person som hele Skien kjener vel til. Vi skal ikke rippe opp i det ondgmme som han nyter, men aldri før har en slik ikke ansett og latterliggjort person formestet seg til å trekke i prestekjole på sitt hjemsted. Men nazister har jo hverken fornuft eller skamfølelse. Quisling geistlige tilhengere har ordinert 5 prester, derav 3 teologiske

studentene og 2 legmenn. Disse siste har en meget skikkelig stam tavle og vi vet at der fra tyske myndigheters side er protestert mot utnevnelsen og at det også innenfor N.S. er sterke krefter i bevegelse for å få stoppet uvesenet, som selv de blinde nazister altså forstår vil skape nye vanskeligheter. Tidligere er det meddekt at disse 5 skal da ordineres 26. juni men nå er datoens utsatt.

VVV

Juristene og det nye Advokatforbundet.

I tvisten mellom sakførerne og Advokatforbundet tenker en seg at Justisdepartementet ved lov vil pålegge enhver sakfører som vil praktisere, å betale sin kontingent til Forbundet og gi Forbundet utpanningsrett for kontingensten. Når en utpanningsrett deretter blir pålagt til Namsretten må denne avgjøre spørsmålet om lovens gyldighet. Haager-reglene - reglement om regler og vedtekter for krig til land - art. 43 foreskriver: "Når den lovmessige makt faktisk er gått over til okkupasjonsmakten, skal denne ta alle de forholdsregler som beror på den, for såvidt mulig å gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv. Okkupanten skal herunder respektere de i landet gjeldende lover medmindre der foreligger absolute hindringer for det."

Raichskommissar og de av ham tilsatte ministre har som representanter for okkupasjonsmakten ikke større myndighet enn Haager-reglene gir dem. Forføyninger av okkupasjonsmakten som ikke er hjemlet i Haager-reglene er maktbud og ikke rettsforskrifter. Slike maktbud er ikke deler av den norske rettsordning, og norske domstoler kan derfor ikke og må heller ikke legge dem til grunn for sin rettspleie.

Loven om Advokatforbundet og en tvungen utskrivning av kontingenent har ingen sammenheng med "oppretthold av den offentlige orden eller det offentlige liv". Sakførerstanden ønsker derfor ikke å gi etter på dette punkt, men er fast bestemt på å føre kampen igjennem, den kamp som lærene og kirken har reist for rett og rettfært mot vold og overmakt.

VVV

Tvangsutskrivningen.

Direktoratet for Arbeidsformidling har 10. juni sent ut et meget utførlig rundskriv til arbeidskontorene landet over om "utfyllende direktiver" vedrørende arbeidskraft til "ekstraordinær virksomhet". (Ja, det tør en vel trygt kalle det). Det heter her: "Direktoratet vil innskjerpe betydningen av at arbeidet tas opp av full kraft etter de retningslinjer som er trukket opp. Hvis arbeidsformidlingen ikke greier å skaffe tilveie den arbeidskraft som det er meldt behov om, er det fare for at arbeidskraften fra de mest livsviktige næringer, jord og skogbruk vil bli tatt." Med den nævnte næringsspolitiske situasjon for øye, må dette for enhver spørre undgåes".

De yrker og næringsgrupper hvorfra arbeidskraften i første rekke skantes er følgende: Kontorfunksjonærer, Handelsfunksjonærer, forskjellige andre funksjonærer. Hermetikkindustri, annen mat-drikkevarer og to-bakkindustri. Olje og fettindustri, Kjemisk og Elektro-kjemisk industri. Pipir ~~hvitvask~~industri, Kledningsindustri, Kafe og Hotellarift. Grafikk- og bokbinderi. Skinn-Lær- og gummi-industri. Tekstil og Trikkotasjefabrikk. Fortrinnsvis bør arbeiderne være i alderen 18 til 45 år.

Det har tidligere vært varslet et behov på 15.000 mann. Senere er et ytterligere behov meldt, slik at en må regne med et uaskillig høyere tall. Hvert fylke skal ta sin forholdsmessige del. Førde ligger pålegg for minst halvparten av den forlangte arbeidskraft. skal foreligge ferdig innen 24. juni.

Oberleitung Süd (meldested Kr. SandS.) har meldt et behov på 1.500 mann. Luftwaffe Lista forlanger 800. Oberbauleitung West (Hausen, Bergen, Sogn og Fjordane) 3.000. Oberbauleitung Nord-West (Trondheim, Namdalen, Bodø, Andalsnes) 5.000. o.s.v. Ovennevnte antall arbeidere skal

skaffes snarest. I tilslutning til dette vil Direktoratet for Arbeidsformidling "nytte høve til, på anmøning, å pressisere, at arbeidskraft ikke må trekkes bort fra Wehrmachts bedrifter og anlegg - herunder bedrifter som for tiden er vesentlig opptatt for Wehrmacht". Rundskrivet har også en passus om anker. "Det er et forutse", heter det, "at utskrivning av arbeidskraft i den malestokk som nå gjennemføres vil avstekkomme et større antall anker og protester, både fra vekommende arbeidsgiver og arbeidere. Arbeidsformidlingen må imidlertid ikke la seg hefte av uvesentlige protester og innvendinger av enhver art".

Dette er rene ord for pengene: Norske arbeidere og funksjonærer skal tvinges til å arbeide ved tyske befestninger. Skafies ikke nærmere 15 eller 30 tusen mann eller kanskje flere gjennem tvangsutskrivning av Arbeidsformidlingen, tar tyskerne ganske enkelt skogs og jordbruksarbeidere, og den norske befolkning står uten mat og brensel til vinteren. Forsiktig er saken klar. Hva vi derimot ikke kan få til å rime sammen er ovennevnte rundskriv av 10. juni med Arbeidsformidlings meddelelse til pressen av 8. juni, altså 2 dager ifør. Her heter det så vakkert og beroligende: "Direktoratet skal melde fra at den allmennlige utskrivning som hittil har funnet sted har omfattet de virksomheter m.v. som socialdepartementet har fastsatt med hjælpe i forordning 9. juli 1941 om arbeidshjelp til særlig samfunsviktige arbeidsoppgaver, f.eks. bergverk og smelteverk-virksomhet, lettmetallindustri, skipsfart, fiskeriene aptekene m.v. Den ekstraordinære utskrivning som har vært omtalt i den siste tid har hittil omrent utslukkende omfattet arbeidere til jord- og skogarbeid for å sikre mat og vedforsyningene".

Direktoratet forsøker som en ser å redusere hele tvangsutskrivningene og forvansker med sin meddelelse bevisst de faktiske forhold. Den store offentlighet før 8. juni sort på hvitt beskjed om at tvangsutskrivning av arbeidskraft til arbeid for tyskerne er falsk alarm. 10. juni utgår fra samme myndighet: Arbeidsformidlings-direktoratet, til de daværende avdelinger rundt i landet, det kyniske rundskriv om "uttryllende direktiver". Det er et nytt eksempel på den gjennemførte uregelighet som tyskere og N.S. folk viser i alle ting, store som små. Å stole på noe som helst av hva de lover eller kunne vilde være latterlig. Det er ett idag og det stikk motsatte imorgen. Forsiktig kan det stemme hva det fortelles: at det i Tyskland er forbudt å lese garesidens avis.

VVV

Foreldre var på vakt.

I enkelte spredte bygder utover landet (t.eks. i Fron) er N.S. godt igang med ungdomstjenesten. Den første by de har forsøkt seg på er Tønsberg. 2. juni kl. 18 var det her innkalt 60 barn og ungdommer til innrulleringsmøte. 46 av de 60 møtte ikke. Desuten var det 5 barn som ikke hadde tenkt å møte, men som hadde vært så uforsiktig å oppholde seg på gaten like ved møtelokalet. De ble greppt av medlemmer av guttshirden og tyunget inn på møtet. Av de 11 som møtte frivillig, var bare 2 over 16 år. De fleste var nazibarn. Resultatet av innrulleringsmøtet var derfor en stor seier for foreldrefronten.

Quislingene fortsetter imidlertid med sine terrormetoder. De typiske som ikke møtte fikk pålegg om å møte fram og avgive forklaring på Nasjonal Ungdomstjenestes kontor. Skrivelsen var stilet til barna og inneholdt forgvrig en trudselsom at statspolitiet ville bli underrettet hvis den til sagt ikke møtte.

De fleste foreldre har sikret pålagt barna sine ikke å møte. Ungdomstjenesten har ingen politimyndighet og har ikke rett til å opprette som forhårsdommer. Det har heller ikke horden. En må imidlertid regne med at statspolitiet vil gripe inn, og det gjelder jo at foreldrene opptrer bestemt og rolig. Alle har fortsatt nektet å sende barna sine til Ungdomstjenesten. Hvis statspolitiet griper inn, må foreldrene være oppmerksom på følgende. Politiet har ikke rett til å forhøre barna

uten at barnets verge (far eller mor) er tilstede, det som skal sies bør sies av vergen. En har rett til å nekte å avg i forklaring for politiet. Hvis en velger å avg i forklaring, bør en si minst mulig.

Foreldrene til de innakkte barn er nå rykket fram i første linje. Det står idag til dem om den front skal holde som er bygget opp gjennom lærernes og prestenes aksjon. Det er av største viktighet at foreldrene er klar over at lærerne protesterte mot medlemskap i lærersambandet p.g.a. sammenkoblingen med Ungdomstjenesten, og de har til idag fortsatt nektet å gå inn i Sambandet. 700 lærere arbeider som straff-fanger under tyskerne i Kirkenes, fordi de vilde besytte barna mot den Nasjonale Ungdomstjenesten. Likeledes var loven om Ungdomstjenesten og dens inngrep i den kristelige barneoppdragelses frihet en av hovedgrunnene til at landets prester nedla sine embeter.

Hittil har prestene og lærerne kjempet for barna våre. Nå er det oss, foeldrene, som selv må ta støtten. Väger vi ingenting, vinner vi heller ingenting. Vi må ikke være redde for trudselen om mulkt eller fengsel. Vi vet at vi har det samme ufeilbarlige våpen som lærerne og prestene hadde: Står vi sammen, da kan ingen nekte oss. Derfor er parolen: Nekt å sende barna i ungdomstjenesten. La det i tilfelle bli myndighetenes sak å hente dem hver dag av lensmann eller politi, men send dem aldri frivillig.

vVv

Hva er et "Herrefolk"?

En tysk autoritet med det selsamme navn Dr. Nonnenbruch definerer i en artikkel om "Livsvilje og Fødselsglede" begrepene Herre og Herrefolk. "Herre," sier dr. Nonnenbruch, "er den som kan være hva han er, som fritt kan utfolde sitt vesen og sin natur. Et Herrefolk er i overensstemmelse hermed et folk, som likeledes fritt utfolder sitt vesen og sin natur." Tidligere ville vi karakterisere en slik uttalelse som loddrett sludder. Vi har imidlertid i de siste 2 år sett så meget av hemningsløs grusonget og påbelaktighet fra tyskernes side, at vi trygt kan underskrive at de fritt utfolder sitt vesen og sin natur. At dette er en typisk "Herre"-egenskap, er derimot nytt for oss. I Norden er begrepet Herre forbundet med det å være en gentleman, en mann hvis helfærd er preget av ærlighet og fornemhet i tankegang og handlemate. Men her er vi ved vesensforskjellen i norsk og tysk lynne: Hos tyskern er maktbegjær den altoverskyggende egenskap. De vil herske for enhver pris - om det skjer ved hjelp av gemenheter, løftebrudd, pinsler, terro spiller liten rolle - maktens tøyler vil de ha i hendene. Men, om det før en tid lykkes dem å undertrykke nokså mange nasjoner - Herrer og Herrefolk blir de aldri. I høyden slavedrivere. Det har de mentalitet til.

vVv

"Fellesnytten forran egennytten". "Minister" Elehr har i forsyningdirektoratet rekvirert 100 kg. hvetemel til "ministerpresidenten". Pureren går i sannhet foran med et godt eksempel.

vVv

Den norske handelsflåte. Som bekjendt har Norge fått anledning til å delta i det britiske nybygningsprogram for handelsskip i forhold til at tap vår handelsflåte har lidt. Etter hva "Norsk Tidend", London, erfa rer er følgende skip allerede overtatt av Nortraship: M/S Kong Haakon VII, 10+000 tonn dw., D/T Norfjell, 11.250 tonn, M/T Nortin, 12.000 tonn, M/T Norsol, 12.000 tonn, D/T Norheim, 14.500 tonn. Desuten har Nortraship overtatt to amerikanske skip, D/S Norhauk 9.200 tonn og

Vidkun Quislings liv må bevares.

Timen bermer seg. Når den er der vet ingen med nøyeaktighet. Men alle er oppmerksom på at den er uundgåelig. Det er mange som ønsker det værste de vet over forråderen Vidkun Quisling og det er også. Det er først og fremst gjengjeldespolitikk. Intet andet sunot menneske kan læse noe av det Quisling gylper ut gjennem propagandamaskinen uten å undre seg over hva slags sykdom det er han lider av. Å få vite det vil være en vinning for demokratiene i fremtiden. Et inngaende kjennskap til Quislings sygdomsforhold vil hjelpe demokratiene til å børge seg mot gjentagelse i fremtiden. Enhver Jøssing må derfor se det som en oppgave å få fatt i Vidkun Quisling levende, når timen er inne, og så langt fra gjøre ham noe vondt men behandle ham bra slik at han kommer i vitenskapsmennenes hender i den tilstand han var, da han enna innholtet seg at han innehadde makten. I det kjellerhull, eller hvor det nå kan bli, en holder ham som fange, inntil han kan overlevers til sinessykeligene, må han gis mat og drikke i den utsrekning det er mulig. Vidkun Quislings fortsatte skjebne etter tilfangestagelsen må være at han gis i hendene til en international psykiatrisk kommisjon, som gjerne også må ha et tyskt medlem om noe sådant kan oppdrives. Kommisjonen må forsterkes med spesiellister i hjernesygdommer og i de luksede kjertler. Kommisjonen gis også tid til å behandle ham. Korte meddelelser om behandlingens fremadskreden sendes ut gjennom den frie verdenspresse. Hans endelige skjebne avgjøres av retten.

Å behandle mannen på denne måten vil gi en langt større tilfredsstillelse enn å drepe ham. Han vil bli stillet overfor makter som i sin kjølige logiske rø vil være det værste han i det hele tatt kan komme ut for. Ingen skunnfrådende frase vil gå en slik krets av icketegere og spørrende intelligenser forbi, uten at den holdes fast og underkastes til strekkelig mangesidig undersøkelse. Kommisjonens redegjørelse vil bli et verk av grunnleggende betydning for enhver demokratisk politikker i fremtiden vil utbygge demokratiet forsvar overfor diktaturet. Dette bygger alltid på 2 former for svikt hos sine tilhengere: Svikt i forståendien eller svikt i karakteren. Å ha en nøyaktig kartlegging av den mannen som slike svikt-individer lar seg hisse opp av, vil derfor være av fundamental betydning.

Å drepe Vidkun Quisling i stedet for å la vitenskapens mannlige følge til å behandle ham vilde derfor være en handling like samvittighetsløs som om en drepte og kastet i søppelkassen et eneste gjenværende dyr av forhistorisk, men av vitenskapen ukjent art.. Oss selv vil det gi den største tilfredstillelse å få Vidkun Quisling behandlet på denne måte. Og alle mennesker uten forstands- eller karaktersvikt rundt omkring i demokratiene vil nå også i all fremtid være nordmennene takknemlig fordi vi bevarte for forskningen er så typisk eksempler av forråderarten som Vidkun Quisling. Vil man absolutt ha liv kan en jo tenke på folk som Finn Halvorsen eller E. Ulrich Stang. For Finn Halvorsen har vi allerede sneldning til å kjenne helt idagende - gjennem den boken han har skrevet som kalles "Mannen uten insikt". Det er en selvbiografi. Heilt en går også kikker etter andre folks mulige seksualliv i parker og andre steder. Finn Halvorsen hører til kikkerne. Men er det nå egentlig verdt å få et slikt individ blos på sine fingerer. Ulrich Stang er det verre med. For han har drevet åpen og direkte agitasjon for borgerkrig i Norge - utilsløret og ubluferdig i det tyske blad på norsk i Oslo, "Geistposten", også kaldt "Aftenposten". Men sin lettierstelige lyst til å vri kniven om 13 ganger innen i brystet på denntmann bør en likevel bekjempe. Også han må i rettens hender. Her må hans livslepklarlegges. Det begynte med at hans mor, idt han var liten, ropte ut i gjennom kjøkken vinduet til ham fra sin opvaskbålje: "Rusk på at du er

Skien.

Et privatmenneske i Skien forteller dette den 7. juni - i et brev til en bekjendt et sted i Norge:

80 ble arrestert den første dag, da det begyndte. Treave av dem bladagen etter sendt til Oslo - som de ble fortalt - for overvårsel til Grini. Men det er godt mulig de er blitt sendt til et annet sted. Like etter deres arrestasjon ble de stengt inne i en stall eller ridehus og der ble de den første natten. Det var ikke noe som helst de kunne sitte på. Vi andre i byen amer ikke grunnen til det hele. Og det er nesten det aller uhyggeligste. Vi kan jo ikke tro at et oppløp utenfor den nye nazipolitimester 2. pinsedag kan ha hatt så langtrekkende følger. Oppløpet var ved 23. tiden. Og søndag den 31. mai hadde noen gutter gått etter Seberg, som er en størrelse innen N.S. og sunget "Tyven, tyven, skal du hette for du stjal vårt brennevins". Og mandag den 1. juni kom Terboven og Jonas Lie og endel andre størrelser hit ned. Da fikk vi portforbud fra klokken 20 til klokken 5, og etter hva vi hittil har hatt anledning til å forstå skal dette fortsette utover hele sommeren. Kinoene ble lukket, brennevins- og tobakskort ble inndratt, 60 av byens kjente menn ble tatt som gisler, deriblant godseier Løvenskiold. Det sies om ham at han måtte følge med i bare pyjamas, men det har jeg ikke hatt anledning til å få bekreftet. Hele vinkjelleren hans ble tatt. Den bestod av omkring 1000 flasker, hvorav det meste var fra før forrige verdenskrig. Enkelte flasker var meget, meget eldre. Hva de tok av matvarer hos Løvenskiold vet jeg ikke, men hos en fru N.N., som jeg kjenner, tok de hennes beholdning av sardiner, som bestod av to kasser, en halv kasse melkebokser, alt hva som fantes av såpe både for husholdnings- og toaletbruk, smør, egg, kakao, litt kaffe som hun også hadde spart. De har vært veldig godt orientert. For de gikk uten å spørre seg for til alle dem som hadde noe videre av matvarer å snakke om. Tyskerne nektet seg enn ikke å forsyne seg av hjemmelaget rabarbravin. En fru X som også du kjenner, hadde 100 flasker hjemmelaget dels av rabarbra og dels av plommer. Hele beholdningen tok de. Alle de hvil beholdninger ble tatt, fikk sine kjellere forseglet i første omgang og dagen etter ble varene hentet. Alt det som folk hadde samlet opp på merker gikk også med. Alle byens innehavere av brennevins og tobakksskor er blitt fratatt disse. De politimenn som hadde meldt seg ut av N.S. og ikke vilde støtte partiet mer, ble arrestert, så det var det tyske politi elene som utførte arbeidet.

vVv

Frontkjempere.

Før en tid siden stoa det i avisene et opprop fra endel forrædere som ville stifte en kameratkrets av "Frontkjempere", utsa av dem som sviget fedrelandet og gikk inn på overfaldsmaktens side. Endel navn stod under listen og foreningen skulde stiftes men av en eller annen grunn har avisene nå fått melding om at "Frontkjempernes Forening" inntill videre ikke skal omtales.

vVv

Forlagene.

"Ministerpresidenten" har avfattet en ny streng lov om forleggerne og deres virke og nå kommer også nye bestemmelser fra den maktekte og narraktige "Minister" Gulbrand Lunde, hvor han og "Kulturdepartementet" vil frate forleggerne all makt, bestemme hvilke bøker som skal utgis, utstyr, opplag, ja kort sagt alt. Naturligvis er det meningen de at ingen sand nordmann får anledning til å utgi bøker og at bare nazibøker skal trykkes i store opplag.

Vi hadde 21 forlag i landet og ett av disse har sviktet: Sem og Stenersens eller som det nå heter Gunnar Stenersens forlag. Efterat en ny lov så dagens lys for endel måneder siden er nye forlag kommet til som naziforlagene Blix og Kampan og så har jo nazisterne ved Haakon Foss og Tore Hamsun overtatt ledelsen av Gyldendal. Alle de øvrige forlag

~~nektet~~ imidlertid å gå med på noen "Nyordning". Det vil pålegge hele virket både for forfattere, forleggere og bokhandlere og slikt kan en ikke rolig se på, så meget mere som mange av bestemmelserne til "ministerpresidenten" går stikk i strid med mangeårige lover og regler.

Samtlige forleggere har derfor individuelt skriftlig meddelt at de ikke kan være medlemmer av et forleggerforbund på grunnlag av de oppstilte betingelser.

vVv

"Fra Jøssingfjord til Namos."

Vi brakte i forrige nummer meddelelsen om at det er var tidiigere legasjonsråd i Berlin Ulrich Stang som sammen med Judas Lie har fabrikkert "verket" Fra Jøssingfjord til Namsos. Det er riktig. Hele romanen er skrevet ned av Stang på tysk og sendt til Berlin for videre tilføyelser av det som måtte passe internasjonalt, mens derimot alt det hjemlige ikke har vært underkastet tysk censur. Fra Berlin går stoffet til Presseabteilung i Stortinget og derfra i ett manuskript til Deutsche Zeitung og til Aftenposten, som må oversette det tilbake til norsk. Dette naturligvis for at forfatterne kan være mere anonyme. Slik henger det også sammen.

vVv

Bombede engelske kirker.

Tyskerne raser når en av deres kirker blir rammet av engelske bombe og later som engelskmennene særlig legger an på å ødelegge kirker. I den anledning kan det være på sin plass å nevne at den engelske biskop, dr. G.H.A. Bell, under sitt besøk i Sverige nylig, opplyste at allerede forrige år av 836 engelske kirker fullstendig ødelagt av tyske bomber, mens 3188 var mere eller mindre skadet.

Vi har grunn til å tro den engelske biskops uttalelse, i en ganske ennen grad enn et tysk krigskomunike.

vVv

"Minister" Lippestad ble som en husker også tilsatt som leder av Norsk Arbeidsgiverforening og skulle ikke ha noen gasje het det, bare 1000 kroner pr. måned til representasjon. Lippestad har nå virket for sine naziformål i 9 måneder og hevet sine 1000 kroner pr. måned i tillegg til hva han har brukt ~~aa~~ til representasjon. Forleden dag, presenterte han imidlertid sin regning som Arbeidsgiverforeningens leder og den lød på 40.000 kroner. Og "Ministeren" fikk de penger han forlangte, han kunde jo forøvrig bare diktere.

Det er et virkelig prisverdig system de hjemlige nazister setter ut i livet herhjemme, men vi skal være gla forholdene er så sma og alle mennesker så skeptiske at slike ting straks blir meldt videre og kommer til de rette og dermed i de norske publikasjoner.

vVv

Omkring stormaktavtalen.

Den britisk-russiske avtalen er fremdeles gjenstand for livlige kommentarer. På den ildske tonen i ekspresjonen er det lett å merke at øvelenskomsten er en tykk strek i regningen for Hitler og hans gjeng som helt til dét siste klamrer seg til håpet om at England vil gi Rusland på båten og slutte surfred med det røde rike. Det må være sart for dem å se det håpet bli til intet.

Fra norsk standpunkt er det særlig ett trekk ved avtalen som vekker tilfredshet. Det er erklæringen om at stormaktene ikke sikter mot territoriale eller andre vinninger. Diskusjonen omkring de alliertes krigsmål har helt siden krigsutbruddet vært preget av tanken om nærmere samenslutning og samarbeid mellom folk og stater etter krigen, slagordet "Europas forente stater" har stadig vært fremme. Men samtidig har det

utrykkelig understreket at vestmaktene ikke tilstreber en nyordning gjennom dannelsen av et ensrettet Stor-Europa-slik som Hitler tenker seg det. Tvertimot skal det være et fellesskap av jevnbyrdige og likeberettigede statssamfund som får beholde sin egenart og sin frihet. Forutsetningen for dette fellesskap ble formulert i Atlanterhavsavtalet der U.S.A. og England høytidlig gav svkall på alle landevinninger og samtidig å blande seg inn i andre lands indre forhold. Hvert folk får selv bestemme sin egen styreform. Da Rusland før et år siden tråtte inn i rekken av allierte folk, knyttet det seg ikke liten spenning til nettop dette spørsmål: vil russerne respektere andre stater, særlig småstatene rundt deres egne grenser, i samsvar med de prinsipper de øvrige allierte hadde nedlagt i Atlanterhavserklæringen, eller vil de forbeholde seg en innlemmelse av de små østersjøstater, kanskje til og med Finland i Sovjetsamveldet? Det var en gledelig og betydningsfull begivenhet at Rusland sluttet seg til Atlanterhavserklæringen, og den nye avtale nå er et riktig skritt videre i samme retning. AvtaLEN gir en garanti for russerne om lojalt samarbeid nå under krigen og i gjenreisningstiden etterpå. De kan føre sin harde og stolte kamp videre i bevisheten om at den frihetskamp som også vi er med i ikke skal ende før seieren er vunnet. Småstatene er trygge for at en eller annen stormakt, det være fra syd, eller øst eller vest ikke kommer og trammer oss under fot, kanskje endog oppsluker oss. Vi får vår frihet igjen og ingen fremmed makt skal fortelle oss hvordan vi skal ordne vår stat og vårt x sumfund.

Om vi vil tre i samarbeid med andre land enn før er et annet spørsmål; som fremtiden etter alle solemerker å dømme kommer til å svare ja på. Især vil en sterkere tilknytning til de demokratiene som er blitt være forbundsfeller under krigen være naturlig. Men det kan også tenkes en utvidet forbindelse til andre kanter. I Sverige slås det sterkt til lyd for den sannordiske tanken for tiden. En populær brosjyre bærer tittelen "Nordens förenta stater", i pressen og mann og mann imellem drøftes spørsmålet ivrig, og forleden gjorde det svenske Gallup-instituettet en undersøkelse av hva det svenske folk mener om det i følgende formulering: "Ansar ni att Sverige skall ta initiativet till et organiserat, närmare samarbete mellan fria nordiska länder efter krigets slut?" Resultatet av undersøkelsen var at 49% svarte avgjort ja, 10% avgjort nei, resten hadde ingen bestemt mening. - Vi har ikke tid og anledning til noen vitenskapelig granskning av hvor det norske folk står i denne sak foreløbig, men før det blir aktuelt skal det nok fortas endel forberedende undersøkelser. - Om det norske folks krigsmål er å få en nordisk nyordning med Drottningholm til hovedstad, som en av de svenske planer går ut på, er vel ikke på forhånd så eldeles sikkert.

vVv

Flekkyfusen er kommet til Norge.

For haikvannen uke siden slepte tyskerne en transport på omkring 800 russiske fanger til Bodø. Den bestod av menn, kvinner og barn. Bare en del av fangene hadde tyskerne latt få beholde sitt skotøy. Endel av fangene skulle arbeide i frostfilletfabrikken som tyskerne har anlagt i Bodø til gagn for egen matforsyning. Kort etter ankomsten fikk en av fangene flekkyfus. Siden fikk flere sygdommen. Den smittet fort. Nogen dager etter forekom flere tilfeller i Mosjøen. Læger fra Oslo - også norske - ble sendt oppover. Fa det tidspunkt dette skrives har sykdommen ikke vært omtalt i avisene. Følger tyskerne sin vanlige fremgangsmåte vil den heller ikke bli omtalt. Enhver av de ulykker tyskerne sender inn over oss, skal nemlig forties.

vVv

P.S. Send eksemplaret videre så snart som mulig.

D.S.